

Competenties tolk NGT & schrijftolk

Hieronder volgt een uitwerking van de competenties van de tolk NGT en de schrijftolk. Hier is opgenomen de algemene omschrijving per competentie én de indicatoren die behoren bij het eindniveau van beide opleidingen. De basis voor deze omschrijving zijn de competentiekaarten van de opleidingen Bachelor Tolk NGT en AD Schrijftolk van het instituut Gebarentaal en Dovenstudies (IGT&D). Omdat een groot deel van de competenties bij beide beroepen van toepassing is, is ervoor gekozen om één document te maken en daar waar nodig expliciet de verschillen te beschrijven. In het hele document wordt de term tolk gehanteerd, waarmee zowel de tolk NGT, de schrijftolk als de combitolk bedoeld wordt.

1. Interpersoonlijk competent

De tolk zorgt ervoor dat er aan de voorwaarden is voldaan om een optimale communicatie tot stand te brengen tussen de klanten en zichzelf. Hij/zij staat ten dienste van de klanten en neemt een onafhankelijke positie in die niet verder reikt dan zijn/haar functie als tolk. De tolk respecteert de zelfstandigheid en de verantwoordelijkheid van de klanten en toont dat in zijn/haar houding en gedrag naar de klanten. Hij/zij signaleert wanneer er tussen hem/haar en de klanten of tussen klanten onderling een misverstand dreigt te ontstaan in het geval van het niet aankunnen van de opdracht of gemis aan kennis van de wederzijdse cultuur, taal, normen en gebruiken. Hij/zij maakt dit kenbaar aan de klanten en zoekt naar een oplossing. De tolk beoordeelt adequaat of hij/zij in staat is de opdracht uit te voeren alvorens deze aan te nemen of geeft de opdracht terug indien hij/zij problemen signaleert.

Indicatoren

De tolk .....

- weet de juiste taalregisters te gebruiken, passend bij de tolkopdracht, voor zowel NGT (alleen van toepassing bij tolken NGT) als het Nederlands.
- Kan de juiste tolkstrategieën voor optimale communicatie toepassen en evalueren.
- kan op metaniveau reflecteren op eigen en andermans functioneren op verschillende gebieden (gedrag, talig).

2. Organisatorisch competent

De tolk draagt zorg voor organisatorische zaken en alle aspecten die samenhangen met zijn tolkopdracht. De tolk zorgt voor een gedegen voorbereiding op de uit te voeren tolkopdracht door zich te laten informeren over plaats, tijd en inhoud van de opdracht. Hij/zij stemt met de klanten af over de te gebruiken communicatiemethode en –modaliteit, bepaalt samen met de klanten zijn plaats in de setting en draagt mede zorg voor optimale omstandigheden van licht en geluid. Dit alles om een optimale en effectieve communicatie tot stand te brengen.

Indicatoren

De tolk.....

- bereidt voorafgaand aan of ter plekke de tolkopdracht de inhoud voor.
- legt contact met de horende en (plots/laat)dove, slechthorende en of doofblinde klant(en).
- positioneert zich vooraf, tijdens, en aan het einde van de tolkopdracht op een correcte manier.
- is in staat een eigen onderneming te in stand te houden.

Opmerking: nascholingen gericht op de competentie organisatorisch competent dienen allen gericht te zijn op/een relatie te hebben met de uitoefening van het vak zelf, niet met de bedrijfsvoering an sich.

3. Competent in samenwerken met collega's

De tolk zet zijn eigen deskundigheid en ervaring in ter ondersteuning van collega-tolken. Hij/zij uit geen kritiek op zijn/haar collega-tolken en klanten tijdens een tolksituatie, maar geeft zijn/haar feedback buiten de tolksituatie. Indien hij/zij meent dat een collega niet volgens de Beroepscode handelt dan wijst hij/zij zijn/haar collega daarop of wendt zich tot de geëigende instanties. De tolk neemt zijn zwijgplicht in acht tijdens collegiale contacten. De tolk is in staat om te werken in teamverband en stemt zijn activiteiten af met collega-tolken.

Indicatoren

De tolk....

- stelt eigen grenzen vast: is duidelijk over wat hij/zij (niet) wil of kan.
- levert zelfstandig een bijdrage aan de ontwikkeling en verbetering van zijn/haar vakgebied.
- verantwoordt zijn/haar opvattingen en werkwijze aangaande samenwerken met collega's binnen de organisatie/instelling.
- is in staat te tolken in teamverband
- neemt zijn/haar zwijgplicht in acht
- levert en ontvangt feedback aan/van (horende en (plots/laat)dove, doofblinde en slechthorende) tolkgebruikers, collega's en trainers.

4. Competent in samenwerken met de omgeving

De tolk onderhoudt goed contact met zijn klanten en zijn omgeving. Hij/zij zorgt ervoor dat er een vertrouwensband ontstaat tussen hem/haar, de klanten en zijn/haar omgeving. Hij/zij bewaart strikte geheimhouding over wat hij/zij tijdens een tolksituatie hoort of ziet en maakt geen misbruik van de informatie die hij/zij door het tolken verkregen heeft. De tolk reageert op informatie waaruit blijkt dat het mentaal of fysiek welzijn van derden in gevaar kan komen of zelfs hun leven in gevaar kan brengen, door dit te melden bij de daartoe aangewezen instanties. De tolk vertoont passend gedrag en handelt adequaat in alle mogelijke tolksituaties en houdt daarbij rekening met sociale en culturele verschillen.

Indicatoren

De tolk.....

- neemt zwijgplicht in acht tijdens het tolken in het werkveld.
- treedt (plots/laat)dove, doofblinde, slechthorende en horende klanten gelijkwaardig tegemoet.
- heeft tijdens de introductie en het ingrijpen een assertieve en professionele houding.
- maakt afspraken over het verloop van de tolksituatie.
- vertoont gedrag passend bij de tolksituatie
- anticipeert op wat gebeurt in de tolksituatie.
- stemt de wensen en behoeften af van de klant van bijvoorbeeld:
  - o het aangeven van de woordvoerders;
  - o het ingrijpen en vragen om herhaling;
  - o de tolkstrategieën.
- heeft een signalerende en informerende functie met betrekking tot de communicatie in de tolksituatie.
- maakt afspraken met de klanten over het, indien gewenst, afgeven van de tolktekst aan klanten (alleen van toepassing bij schrijftolken).

5. Competent in reflectie en ontwikkeling

De tolk is verantwoordelijk voor zijn/haar verdere ontwikkeling en professionalisering. Hij/zij denkt regelmatig na over zijn/haar beroepsopvattingen en zijn/haar professionele bekwaamheid en streeft ernaar zijn/haar beroepsuitoefening bij de tijd te houden en te verbeteren (evidence-based practice). Hij/zij benoemt zijn/haar normen, waarden en opvattingen waar hij/zij in zijn/haar tolkwerkzaamheden vanuit gaat. Hij/zij weet goed zijn/haar sterke en zwakke kanten te benoemen en werkt op een planmatige manier aan zijn/haar verdere ontwikkeling. Hij/zij maakt daarbij gebruik van werkgroepen in verenigingsverband ter bevordering van zijn/haar eigen ontwikkeling.

Indicatoren

De tolk.....

- volgt ontwikkelingen op zijn/haar vakgebied.
- benut verschillende mogelijkheden om zichzelf te ontwikkelen (vakliteratuur, workshops, seminars, et cetera).
- staat open voor andere visies en ideeën en probeert deze daadwerkelijk uit.
- beschrijft gericht op feitelijke situaties de eigen kwaliteit en beperkingen.
- hanteert bewust eigen normen en waarden m.b.t. het tolken.

6. Tolktechnisch competent

De tolk NGT

De tolk NGT vertaalt de boodschap vanuit de brontaal naar de doeltaal zo volledig mogelijk en naar waarheid, zowel qua inhoud als qua bedoeling van de klanten. Hierbij houdt hij/zij rekening met sociale en culturele verschillen. Hij/zij beheerst verschillende taalregisters zodanig dat hij/zij zich kan aanpassen aan zijn/haar klanten en methoden en technieken om te kunnen tolken in verschillende taalsettings.

Indicatoren tolk NGT

De tolk.....

- past tolkstrategieën toe.
- tolkt in het register dat past bij de situatie.
- past de tolkmethode en modaliteit aan de klanten aan.
- beheerst de Nederlandse Gebarentaal op het niveau van B2/C1 en past dit toe tijdens tolkopdrachten.
- tolkt op betekenisniveau
- Heeft grip op de tolksituatie en reageert adequaat.
- grijpt in op momenten dat hij/zij niet in staat is te tolken in de afgestemde modaliteit en vraagt de spreker om herhaling.
- is alert dat de frequentie van het aantal ingrepen niet van invloed is op de tolksituatie.
- maakt efficiënt gebruik van kleine pauzes tijdens het tolken en van tolkpauzes, zodat hij/zij zich qua concentratie en lichaamshouding ontpant.

De schrijftolk

De schrijftolk vertaalt van gesproken naar geschreven taal, zo accuraat en letterlijk of woordelijk mogelijk en/of de kern van het gesprokene door het inzetten van tolkstrategieën. Ook relevante omgevingsgeluiden en visuele informatie worden leesbaar gemaakt. Hij/zij kan zich aanpassen aan zijn/haar klanten en is in staat om in verschillende settings zijn/haar tolkopdracht adequaat uit te voeren. Hij/zij is vaardig in het omgaan met verschillende ICT-materialen die nodig zijn voor het schrijftolken, zoals het Velotype Pro toetsenbord, laptop, beamer en de software voor (online) schrijftolken.

Indicatoren schrijftolk

De tolk.....

- geeft omgevingsgeluiden, visuele informatie en emoties weer in de tolktekst, daar waar hij/zij de communicatie beïnvloedt.
- typt accuraat met een (minimale) snelheid van 500 tekens per minuut.
- geeft in de tolktekst correcte verbanden weer, conform de woordvoerder.
- grijpt in op momenten dat hij/zij niet in staat is te tolken in de afgestemde modaliteit en vraagt de spreker om herhaling.
- is alert dat de frequentie van het aantal ingrepen niet van invloed is op de tolksituatie.
- maakt efficiënt gebruik van kleine pauzes tijdens het tolken en van tolkpauzes, zodat hij/zij zich qua concentratie en lichaamshouding ontspant.

7. Vakinhoudelijk competent

De tolk NGT

De tolk NGT beheerst de Nederlandse Gebarentaal op B2-niveau (binnen het Europees Referentiekader) en het Nederlands met Gebaren (NmG) en afgeleide vormen hiervan. Daarnaast heeft hij/zij kennis van de structuur en de grammatica van de Nederlandse Taal en NGT. Hij/zij heeft grondige kennis van de dovengeschiedenis en Dovencultuur en relateert deze kennis aan algemene kennis over maatschappelijke en sociale structuren. Hij/zij kent en participeert in het netwerk van zijn/haar doelgroep en is op die manier op de hoogte van de meest toegepaste communicatiesystemen voor (plots/laat)dove, doofblinde en slechthorende mensen.

Indicatoren tolk NGT

De tolk.....

- beheerst de modaliteiten op het continuüm Nederlands<->NGT.
- vertoont gedrag passend bij de tolksituatie.
- tolken in een register dat past bij de tolksituatie.

De Schrijftolk

Een schrijftolk beheerst het Nederlands op moedertaal-niveau in (C1-niveau) woord en schrift en de NGT op A2-niveau (binnen het Europees Referentiekader). Hij/zij heeft grondige kennis van de dovengeschiedenis en dovencultuur en relateert deze kennis aan algemene kennis over maatschappelijke en sociale structuren.

Hij/zij kent en participeert in het netwerk van zijn/haar doelgroep en is op die manier op de hoogte van de meest toegepaste communicatiesystemen voor (plots/laat)dove, doofblinde en slechthorende mensen.

Indicatoren schrijftolk

De tolk...

- tolkt correct (Nederlands) qua grammatica en spelling, waarbij de stijl en het register van de woordvoerder worden gevolgd.
- gaat creatief om met onbekende woorden en jargon door deze fonetisch te typen.
- vertoont passend gedrag bij de tolksituatie.